

LÄHEMAD ÜRITUSED

Kolmapäeval, 7. jaanuaril 2004 kell 12.00 – ESAS-i seltsipäev Eesti Spordimuuseumis. Teisel katsel (loodetavasti seekord edukal) loodame meenutusi jagamas kuulda **olümpiavõitjat Viljar Loori**. Juttu tuleb kindlasti ka spordist laiemalt ja võrkpallist eriti.

Neljapäeval, 22. jaanuaril kell 15.00 – ESAS-i Tallinna osakonna korraldamisel vanade (aastatest 1940–1990) **spordiringvaadete vaatamine** Eesti Filmiarhiivis (Ristiku 84).

Kolmapäeval, 4. veebruaril kell 12.00 – ESAS-i seltsipäev Eesti Spordimuuseumis. Oma sporditeest on lubanud tulla pajatama **olümpiavõitja Ants Antson**, kellele esimese eestlasena taliolümpiamängudel peaaegu täpselt nelikümmend aastat tagasi riputati kaela kuldmedal võidu eest 1500 m uisutamises.

Neljapäeval, 19. veebruaril kell 16.00 – Kalevi Sportlasklubis ESAS-i **Tallinna osakonna seltsiõhtu**. Planeeritud on jätkata arutelu spordi aastaraamatu (1940–55) ja oma uurimisteede ümber.

Kolmapäeval, 3. märtsil kell 12.00 – ESAS-i seltsipäev Eesti Spordimuuseumis. Spordijuttu tuleb vestma Eesti spordijuht aastatel 1974–1984, TPÜ emeritprofessor **Juhan Unger**

Neljapäeval, 18. märtsil kell 16.00 – Kalevi Sportlasklubis ESAS-i **Tallinna osakonna seltsiõhtu**.

Teisipäeval, 23. märtsil kell 11.00 – **Viljandi IV spordiajaloo päev**, teemaks ka seekord sport mulgimaal peale II Maailmasõda.

NB! NB! NB! Teatajas ilmunud informatsiooni ürituste kohta palume võtta osalemise kutsena, sest postikulude kokkuhoiu vajaduse tõttu ei pruugi iga ürituse kohta eraldi kutset järgneda.

KROONIKA

KOOLITUSPÄEV MATKAMAJAS

Rein Järva

Oktoobrikuu esimesel kuupäeval said seltsi liikmed kokku Tallinnas juba tavapärasel kohal, Matkamaja Kaminasaalis. Sedakorda oli meil kaks külalist – ajaloodoktor Raimo Pullat ja Eesti Sporditeabe Sihtasutuse juht Sven Sommer.

Tunnustatud ajaloo professor rääkis meile, kuidas üles ehitada ajaloolist uuringut. Esiteks peab teema olema uurijale jõukohane ülesanne. Tingimata tuleb enne töö juurde asumist teha tööplaan ehk sisukord. Kvaliteetse lõpptulemuse saamiseks tuleb anda omapoolne hinnang. Edukale uuringule tuleb kasuks keelteoskus. Vajalik on läbi lugeda sellel teemal varem ilmunud trükiteodang, samuti ajakirjandus. Lõputult kaua tuleb istuda arhiivis ja suure kannatlikkusega süveneda arhiivitoimikutesse. Üks suur “kullauk” on muide Tallinna Linnaarhiiv. Isikandmeid leiab kuni 1830. aastani kõige paremini Tartust Ajalooarhiivist. Alates 1830. a-st Tallinnast, perekonnaseisuarhiivist, mis nüüd on Pagari tänaval Siseministeeriumi keldris. Lõpuks tegi hr. Pullat meile kasulikke ettepanekuid - hakata näiteks iga 3 aasta tagant välja andma Eesti spordi ajaloo aastaraamatut. Väga tähtis on koguda inimeste mälestusi kas üleskirjutatuna või diktofoni abil lindile või CD plaadile. Elu on näidanud, et selles osas jääme sageli natuke hiljaks – elu seaduspärasus jõuab hilinejast ette.

Sven Sommer rääkis vaevalt poole aasta vanuse Eesti Sporditeabe Sihtasutuse tööst. Asutuse palgal on veel Avo Adami, kes tegeleb internetiga ja Mati Poom, kes koondab ja avaldab sporditulemusi. On välja kujunenud:

I – teenuste valdkond (mis võtab alaliitunud üle selle töö, mida nad ei peaks tegema): arhiveerimine, veebiteenus (internetileheküljed), kirjastamine, konsultatsioonid, koolitus, statistika ja pressiteenus.

II – Uuringute valdkond.

See on vajalik eelkõige spordipoliitika kujundamise jaoks. Praegu on Kultuuriministeerium tellinud nelja valdkonna (harrastus, rahastamine, spordibaasid, noored) uuringud. Töö tähtaeg on veel sellel aastal.

Kehakultuuri Sihtkapitalil läheb paremini. Raha on juurde tulnud, võib küsida julgelt, võimalused on suurenenud. Ka hr. Sommeri ettepanek meile oli, et ESM-i ja ESAS-i Toimetistest võiks saada see spordiajaloo aastaraamat, mis tõelise aastaraamatuna ilmuks igal aastal. Spordiajaloo valdkondi, mida uurida, on palju. Teabekeskuse juurde võib pöörduda ka sobiva ideega, polegi vaja

Sven Sommer esinemas seltsipäeval Tallinna Matkamajas

koheselt käsikirja esitada. Parem on muidugi juba valmis käsikirja olemasolu.

Kokkuvõtvalt – hr. Sommer andis tuge meie lootustele, et Sporditeabe keskuse näol on nüüd ESAS-il partner, kellele võib toetuda ajalooliste uuringute publitseerimisel.

SELSIÕHTU SPORTLASKLUBIS

Tallinna osakond pidas 23. oktoobril Kalevi sportlasklubis oma seltsiõhtu, kus oli planeeritud kuulata ära teave seltsiliikmete käsilolevatest uurimisteedest. Kuigi arutelu alla tuli põhiliselt aastaraamatu 1940–1955 koostamine ja lepiti kokku, et jaanuaris vaadatakse üle juba mitmete alade valmivaid käsikirju, tuli juttu ka muudest tegemistest ja probleemidest.

KOHTUMINE UNO PALUGA

4. novembril oli seltsipäeva külaliseks 1950-ndate aastate kümnevõistlusetaht Uno Palu, kes rääkis haaravalt oma sporditeest ja huvitavamatest seikadest. Uno Palu tippsaavutusteks jäid Melbourne'i olümpiamängude neljas koht 1956. ja Stockholmi EM-võistluste hõbemedal 1958. aastal.

KÜLAS 100-AASTASES GEORG LURICHI KLUBIS

Kalle Voolaid tutvumas näitusega Kreuzbergi muuseumis

Novembri algul külastasid Berliinis 1902. aastal asutatud Georg Lurichi nime kandvat klubi Eesti Spordimuuseumi teadussekretär Kalle Voolaid ja ESAS esimees Enn Mainla. Oli küll teada, et Georg Lurichi maadluskarjääri hiilgeaegadel loodi mitmel pool maailmas temanimelisi raskejõustikuklubisid, kuid senini puudus meil nendega igasugune side ja teavegi nende tegevusest. Berliinis selgus, et Georg Lurichi populaarsus oli 1902. aastal sealkandis nii suur, et raskejõustikuentusiastid löid temanimelise klubi.

Georg Lurichi Klubi elas üle ka rasked neljakümnendad aastad ja nüüd on kosunud ligi kolmesajaliikmeliseks ühenduseks. Tõsi, klassikaline raskejõustik on aegade jooksul pidanud andma ruumi teistele moodsamatele vormidele nagu judo ja fitness, harrastatakse ka korvpalli, jalgpalli ja mõningaid teisi alasid, kuid Georg Lurichi nime kantakse sellegipoolest uhkusega.

Klubi 100. juubeliks oli valminud kohalikus Kreuzbergi linnaosa muuseumis näitus, kus oli aukohal Lurichi portree ja välja pandud vanu tõstevahendeid. Lurichi sünnimaalt saabunud külalistel oli meeldiv kogeda, et muuseumisse Kalle Voolaidi loengule kogunenud ligi kolmkümmend klubi liiget ilmutasid elavat huvi Georg Lurichi elukäigu vastu ja tuli vastata arvukatele

küsimustele. Klubi arhiivis ja ka kohalikus muuseumis õnnestus leida mõned seni meil nägemata võtted Georg Lurichist ja kirjutisi temast.

Kuna just selles Berliini linnaosas asub Saksa võimlemise isa Friedrich Ludwig Jahni 1811. aastal rajatud Hasenheide turniplats, siis ei saanud jätta selle paigaga tutvumata. On ju see paik otseselt seotud võimlemise jõudmisega Eestisse, kuna Jahni juures turnimisega tutvust teinud Haapsalu mees Karl Eduard Raupach hakkas seda oskust 1819. aasta sügisel Tartus propageerima ja koos noore astronoomiaprofessori Wilhelm Struvega juhendatav üliõpilaste võimlemisrühm kasvas üsna pea 40–50-liikmeliseks. Võimlemine oli jõudnud Eestimaale.

Sõlmitud sidemed ja berliinlaste elav huvi Lurichi kodumaa vastu lubab loota, et kontaktid Lurichi klubiga jätkuvad nende vastuvisiidiga Eestisse.

KOOS OLID BALTIMAASE NOORED SPORDIAJALOOLASED

I Balti noorajaloolaste olümpia- ja spordiajaloo konverentsi korraldajateks olid ühiselt Eesti Spordimuuseum, Tartu Ülikool ja Eesti Olümpiaakadeemia ning see oli esimene ettevõtmine Tartu Ülikooli kehakultuuriteaduskonna 75. aastapäevale pühendatud ürituste sarjas. Kahepäevane kokkusaamine tõi 14. ja 15. novembril Eesti Spordimuuseumisse külalisi Lätist, Leedust, Soomest ja Saksamaalt.

Konverentsi avas Eesti Vabariigi Riigikogu aseesimees, Eesti Olümpiakomitee Täitevkomitee liige Toomas Savi, kes kutsus noori ajaloolasi üles aktiivsele omavahelisele arutelule ja elavale koostööle. Kehakultuuriteaduskonna juubelile pühendatud ettekande pidas Tartu Ülikooli kehakultuuriteaduskonna dekaan, Eesti Olümpiaakadeemia president Vahur Ööpik. Kokku kuulati kahe päeva jooksul ära 15 ettekannet antiikolümpiaajalooga alustades, naiste spordi ning spordiõigusega lõpetades.

Ehkki korraldajatel oli mõttes noortekonverents, oli noorte ajaloo huviliste osakaal osalejate hulgas suhteliselt tagasihoidlik. Siiski esinejate hulgas oli ka meie seltsi noor liige – Rait Männik, kelle teema käsitles antiikolümpiamänge. Noori olid juhendama tulnud mainekad teadlased eesotsas Joachim K. Rühliga Saksamaa Spordiülikoolist Kölnis ja Norbert Mülleriga Johannes Gutenbergi Ülikoolist Mainzis. Teise konverentsipäeva hommikul toimus Norbert Mülleri juhtimisel töötuba noortele ajaloolastele, vaadati ka katkendeid värskest valminud filmist “Pierre de Coubertini elu” (ROK ja The Olympic Cinema Archive koostööprojekt), mille teaduslik juhendaja Norbert Müller oli. Koopia sellest filmist saadetakse kõigile rahvuslikele olümpiakomiteedele ja loodame seda ka seltsis kunagi näidata.

Rahvusvahelise spordi- ja olümpiaajaloo konverentsi raames avati spordimuuseumis ka Tartu Ülikooli kehakultuuriteaduskonna 75. juubelile

pühendatud näitus, mis annab ülevaate teaduskonna kujunemisest, ajaloost, õppe- ning teadustegevusest ja tänasest päevast. Lisaks arvukale fotomaterjalile saab väljapanekul uudistada ka erinevaid teadusriistu, auhindu, meeneid ja kingitusi. Näitus jääb avatuks järgmise aasta 1. veebruarini.

TÜ KEHAKULTUURITEADUSKOND 75

Teaduskonna juubeliüritused jätkusid konverentsiga “75 aastat kehalise kasvatus ja spordi alast kõrgharidust Eestis – kuidas edasi?” 21. novembril Toomemäel TÜ Ajaloomuuseumis, kus esitleti ka Valter Lengi ja Atko Viru koostatud esinduslikku väljaannet “Kehakultuuriharidus Tartu Ülikoolis 75” ning kulmineerusid aulaaktuse ja suure kokkutulekuga klubis “Atlantis” 22. novembril.

MULGIMAA PEALINNAS

18. novembril kogunesid Viljandimaa spordiajaloo huvilised Viljandi Maavalitsuse saali III spordiajaloo päevale. Peale mulgimaa spordijuhi Ilmar Küti sissejuhatust sai sõna Abja kandi sporditegevust uurinud Endel Lõks. Viljandimaalt pärit nobejalgse mehe Heino Potteri kohta andis teavet Heiki Raudla. Viljandi spordikooli ajaloost tegi ülevaate Urmas Müür. Vaike Kõresaare meenutused paksu köitese kogunud Ille Palm rääkis intervjuerimise kogemustest. Sõna said Tiiu Kuuse, Eino Riitsalu, Juhan Maidlo, Aime Pärnakivi jt. Ühine mure oli, kuidas paremini kokku saada Viljandimaa spordiajaloo väljaande järgmine köide.

TALLINNA OSAKOND VALIS UUT JUHATUST

20. novembril kogunesid Kalevi sportlasklubisse ESAS-i Tallinna osakonna liikmed aruande-valimiskoosolekule. Osakonna esimees Rein Järva andis ülevaate tööst ajavahemikul 15.11.2001 – 20.11.2003:

ESAS-i Tallinna osakonna eelmine aruande-valimiskoosolek toimus 15. novembril 2001. aastal Tallinna Matkamajas, kus valiti osakonna uus juhatuse järgmises koosseisus: esimees – Rein Järva, aseesimees – Juhan Maidlo, sekretär – Ölme Trisberg, varahoidja – Hilja Guržinski ja liikmed Erlend Teemägi, Astrid Veltsmaa ja Heino Mahlapuu.

Ütlen kohe alguses välja, et minul kui esimehel vedas uue juhatuse liikmetega. Möödunud kaks aastat on see tuumik olnud aktiivne ja hingega oma lemmikvaldkonna – Eesti spordiajaloo juures. Daamid, Ölme Trisberg ja Hilja Guržinski, olid korrektsed ja täpsed asjaajamises, alati üritustel kohal, kuigi

tervis vahel eakohaselt tõrkuv. Eriti tõstaks esile proua Trisbergi, kes tegeles hästi sponsorite otsimisega meile tegevustoetuse juurdehankimisel ja tema abil saime neljalt erinevalt sponsorilt toetust kokku 8000 krooni. Juhan Maidlo ja Erlend Teemägi olid hästi tegusad, pidevalt hõivatud mitmesuguste trükiste koostamise ja väljaandmisega ja neil oli selles lõigus ka kõige paremaid tulemusi. Astrid Veltsmaa ja Heino Mahlapuu olid algul ka tublid, hiljem pärssis nende osalust ühel juhul kaugus linnast (Veltsmaa elab Kolgal) ja teisel juhul tervislikud probleemid.

Liikmeskonnast. Kaks aastat tagasi oli meie Tallinna osakonna nimekirjas 36 liiget. Meil oli vahepeal jäädavaid lahkumisi: Arvo Miidla ja Ruudi Toomsalu. Osakonna liikmete keskmine vanus oli üle 70 aasta. Osakonna uus juhatus võttis suuna ühelt poolt liikmeskonna kasvule ja teisalt koos sellega ühtlasi noorendamisele. Meie juhatus on seisukohal, et uute inimeste juurdetulekuga leiame täiendavat potentsiaali uurimistöös, aga ka uusi värskemaid ideid meie tegemistesse. Nimetaksin ära ka need Tallinna inimesed, kes on meiega viimase paari aasta jooksul liitunud – Jaan Ahi, Toomas Aring, Arvo Kruusma, Erik Lillo, Rene Rinaldo, Igor Saveljev, Juhan Sein, Valdur Tamming, Aime Tobi, Hans Torim, Toivo Tukk, Toivo Viilep, Aare Arula, Ants Promet, Gustav Kiristaja, Vladimir Žulin – kokku 16 uut liiget. Tänapäevase seisuga on meie Tallinna osakonnas 50 liiget, kelle keskmine vanus on nüüd juba veidi alla 70 aasta.

Tallinnas on moodustunud umbes paarikümneinimeseline tuumik, kes käib pidevalt seltsi üritustel, samas on ka palju n.ö. “surnud” liikmeid, keda näeb haruharva ja kellel on ka probleeme liikme esmase kohustuse, liikmemaksu tasumisega. Muidugi on eemalejäämisel erinevaid põhjusi, kuid elementaarne oleks aeg-ajalt endast teadaandmine-informeerimine.

Tallinnas viisime uue juhatuse käe all sisse uue töövormi – osakonna päevade korraldamise, mis on küll mõnes mõttes paralleelvorm üle-eestilistele seltsipäevadele, mis aga valdavalt toimuvad Tartus ja seetõttu Tallinna inimestele sageli mittetaskukohased.

Osakonnapäevade eesmärgiks on olnud: 1. mõni temaatiline üritus või kohtumine külalisega, 2. informatsiooni vahetamine ja 3. lihtsalt ka seltskondlik kokkusaamine ning omavaheline suhtlus, mis meie inimeste vanuse juures ju väga oluline. Tallinna osakonna päevade raames olid meil külas n.ö. sugulusseltside (Eesti Kodu-uurimise Selts ja Eesti Genealoogide (ehk sugupuu uurimise) Selts) juhid, kes tutvustasid oma tegevust. Käisime Filmi- ja Fotoarhiivis, kus nägime eesti vanemaid spordifilme ja vaatasime spordifotosid. Muide seal oleks meie liikmetele tänuväärset tööd, et kõik spordifotod saaksid õieti allkirjastatud (st pöördele), sest praegu esineb seal vigu või ei ole fotod mõnel juhul üldse dateeritud ja allkirjastatud. Meenub, et veel olid meie külalisteks Uno Palu (meelespidamiseks tema 70. a. juubeli eel), kes rääkis oma sporditeest ja eriti Melbourne'i OMst, siis veel Valdu Suurkask, kes küll rohkem jagas infot Rahvusvahelise Korvpalliliidu tegevusest, kus ta on üks juhtivaid tegelasi (täpsemalt tehnilise komisjoni esimees).

Omaette tulemuseks võib pidada seda, et Tallinna osakonna ja eriti meie liikme Lembit Koigi initsiatiivil korraldati kõigi seltsi liikmete vahel XX sajandi Eesti spordi suurkujude valimine ja avaldamine Eesti Spordilehes. Küsitluse tulemuste alusel korraldati Eesti Spordimuuseum näitus. Kindlasti olid need tulemused objektiivsemad kui 2000. aastal Eesti Päevalehe lugejate vahel korraldatud ringküsitlusel, mis tulemuste osas oli tendentslikult kaldu sajandi teisele poolele, isegi viimase aastakümne sportlaste poole. Meie kui suurimate spetsialistide kohus oli anda objektiivsem hinnang ja juhatuse hinnangul see ka õnnestus – Paul Keres (kui sajandi populaarseim) ja kahekordsed olümpiavõitjad Kristjan Palusalu ning Erika Salumäe (kui sajandi edukamad individuaalalade sportlased) olid õiged valikud.

Tallinna osakond näeb oma tugevat osalust ka EOK ja ESAS-i vahel allkirjastatud lepingus, mis sätestab vastastikuseid kohustusi Eesti spordiajaloo kui omaette kultuurivaldkonna teadvustamisel ja tähtsustamisel. Selle lepingu sätete järgi tutvustasime hiljuti Eesti spordi (eriti olümpia) ajalugu koolinoortele, täpsemalt praegune ettekandja koos olümpialaste Heino Kruusi ja Erika Salumäega käis Gustav Adolfi Gümnaasiumis.

Möödunud perioodi jooksul korraldas Tallinna osakond neljal korral traditsioonilise üle-eestilise seltsipäeva, seda siis Tallinnas Matkamaja ruumes. Kahel korral oli arutluse all “Eesti meistrivõistluste arengulugu”, kus Juhan Sein rääkis autospordi, Rein Järva korvpalli, Erlend Teemägi kergejõustiku (tõsi, rohkem kümnevõistluse), Helga Kala vehklemise, Hilja Guržinski jalgrattaspordi ja Ants Männiste suusaspordi meistrivõistluste arenguloost. Peame vajalikuks need uuringud ka publitseerida ja loodame, et nad jõuavad ükskord meie Toimetiste kaante vahele. Viimasel Tallinnas korraldatud seltsipäeval olid külalisteks ajaloodoktor Raimo Pullat ja Eesti Sporditeabe Sihtasutuse juht Sven Sommer. Esimesel juhul oli tegemist ajalooalase õppusega, teisel juhul saime informatsiooni Eesti spordimaastikul alles loodud uue teabekeskuse tööst.

Tallinna osakonna liikmete tuumik võttis osa seltsi poolt korraldatud üritustest – kahel korral Lagedil Peipsi ääres peetud suvekoolist, ühel korral Viljandis korraldatud Mulgimaa spordiajaloo päevast ja Ruudi Toomsalu 90. sünniaastapäeva puhul korraldatud ajaloopäevast Tartus. Meie hinnangul on need kõik kordaläinud üritused, mis ühel või teisel moel on olnud Eesti spordiajaloo uurimist edendavad kokkusaamised.

Viimase aja tegemistest tuleb ühe kaalukamana esile tuua Tallinna osakonna initsiatiivil (tõsi, juba eelmise juhatuse ajal) käivitatud projekti – see on “Eesti spordi aastaraamatu 1940–1955” koostamist. See on ühe suure tühiku täitmine meie spordi teatmebaasis, sest just neist Eesti riigile ja ka spordile pöördelistest aastatest ei ole meil täit ja kompaktset teatmeosa, tulemused on aga spordis kõige elementaarsem teave. Plaan on Eesti Spordiajaloo Seltsi egiidi all ja uue Spordi teabekeskuse toel aastaraamat lähiaastatel välja anda. Konkreetsemalt – praegu juba töögrupp, mis koosneb umbes 20st Tallinna osakonna liikmest, paneb käsikirja kokku.

Spordiajaloo valdkonna sees olevate entusiastide – julgen väita, et seda me teiega oleme – suurimaks saavutusrõõmuks on näha oma töö vilja kõvade (või ka pehmemate) kaante vahel. Tallinna osakonna inimestele on minu andmetel seda rõõmu jagunud selle möödunud kahe aasta jooksul kaheksal või üheksal korral:

- 1. Juhan Maidlo + teiste meie liikmete osalus (Peeter Kaseoja, Erlend Teemägi, Eugen Piisang, Ants Männiste, Toivo Tukk) – Kalevi ajaloo 3. osa (treeneritest),*
- 2. ja 3. Juhan Maidlo jpt. – Eesti spordi aastaraamat 2002 ja 2003,*
- 4. Aime Tobi, Valdur Tamming ja Rein Järva – Korpypall. Minevikust tänapäevani. (kordustrükk kaasaegses sisus),*
- 5. Erlend Teemägi – “Eesti kümnevõistlus läbi aegade” ja Henn Saarmann, Erlend Teemägi “Eesti Spordi Biograafiline Leksikon” (kordustrükk),*
- 6. Juhan Mandre ja Rein Järva “Eesti meistrid”,*
- 7. Vladimir Žulin “Tallinna Kehakultuuritehnikumi ajalugu”,*
- 8. Igor Saveljev “Jalgpall 2002 ja 2003”.*

Kaks meie osakonna lugupeetud liiget – Kaljo-Mihkel Johannes ja Lembit Koik – valiti seltsi auliikmeteks.

Siiani öeldu on olnud meie tegevuse mesisem pool, on aga ka palju mittemagusat:

- 1. Me ei ole kriipsu võrragi selle kahe aasta jooksul edasi jõudnud “Eesti spordiajaloo” (kronoloogia) koostamisega, seda ei ole praktiliselt alustatudki.*
- 2. Meil ei ole tervel real arvestatavatel spordialadel (kasvõi võrkpall, purjetamine, käsipall, nüüd ka moodne viievõistlus,) huvilisi-uurijaid mitte ainult meie seltsis, aga üldse Eestis.*
- 3. Meil on paljude spordialaliitudega üsna olematu side, sest just eelpoolnimetatu pärast ei ole tervel real aladel inimesi-huvilisi.*
- 4. Terve rida liikmeid ei ole haaratud uurimistegevusse – seda me ei tohiks endale lubada. Mitmed liikmeid on liiga passiivsed, kuigi nende uurimispotentsiaal võiks olla tugev just nende kunagiste kaalukate ametite tõttu.*
- 5. Me kasutame liiga vähe ära seda head avaldamisvõimalust, mida praegune spordihäälekandja Eesti Spordileht oma ajalookülje läbi pakub.*
- 6. Meil on veel reserve enda spordiajaloolase harituse tõstmiseks, aktiivsem osavõtt koolitustest ja suurem lugemus ei ole kunagi liiast.*
- 7. Meil on väga väike nooremate huviliste pealekasv – liikmete keskmine vanus on umbes 70 aastat. Ajaloolise mälu järjepidevuse mõttes on järelkasv lausa hädavajalik. Vanem teadja peaks nooremale vähemteadjale oma pagasi üle andma.*
- 8. Me kasutame väga vähe ära seda veel tänasel päeval meie keskel liikuvat ja rääkivat spordiajaloolist mälu ehk konkreetsemalt – elavaid inimesi. Elu seaduspärasus jõuab sageli kohale enne, kui me hoovõtmisest kaugemale saame. Tuleb aktiivsemalt korjata inimeste mälestusi paberile ja ka uudsemal viisil – disketile.*
- 9. Meie Toimetised on väga pika vinnaga ilmuma ja jällegi – meie kõigi kaastööd sinna ka väga visad laekuma.*

Vast ehk piisab. Loodan väga, et kui kahe aasta pärast siin jälle aru anname ja kuulame, on nii mõnigi asi eelpoolöeldust paremuse poole nihkunud. Palju tervist selleks teile kõigile!

Esimehe aruandele järgnenud sõnavõttudes puudutati mitmeid probleeme. Aarand Roos andis teada, et temal valmib uurimus Aleksander Kreegi eluteest ja plaanis on see kaante vahele saada järgmise aasta mais. Heino Sisask kavatseb käsitleda Eesti spordi rahvusvahelisi sidemeid ajavahemikul 1964–1974, mil ta ise juhtis Eesti sporti. Ants Männiste tundis muret statistika täpsuse üle ja Ants Torim emakeele kadumise üle spordiklubide nimedest ja terminoloogiast. Tiit Lääne kutsus üles täitma Eesti Spordilehe ajaloolehekülge ja Uno Aava viitas tehnikaspordi kajastamise puudujääkidele.

Uus ESAS-i Tallinna osakonna juhatus valiti järgmises koosseisus: **Rein Järva** (esimees), **Juhan Maidlo** (aseesimees), **Õilme Trisberg** (sekretär-laekur), **Valdur Tamming** ja **Erlend Teemägi**.

AASTAKOOSOLEK

46 seltsi liiget, kaasas veel 11 liikmelt volitused, kogunesid seltsi 14. sünnipäeval 28. novembril Eesti Spordimuuseumi aastakoosolekule, mis seekord oli ka aruande-valimiskoosolek, sest VII koosseisu juhatuse volituste aeg sai ümber. Koosolekut valiti juhatama aseesimees Rein Järva, kes kõigepealt andis sõna juhatuse aruande esitamiseks esimehele Enn Mainlale. Allpool toome **ESAS-i juhatuse VII koosseisu aruanne valimisperioodi 2001–03 kohta** ära veidi lühendatud kujul:

ESAS täiskogu 6. aruande-valimiskoosolekul 28. novembril 2001. a valijate tahtel ametisse asunud 5-liikmeline juhatus jagas oma esimesel koosolekul ametid nii: esimehe Enn Mainla kõrval asusid tööle aseesimeestena Paul Kuldkepp ja Rein Järva, teadussekretärina Juhan Maidlo ja kirjatöötajana Linda Martis, kellele jäi ka laekur-varahoidja kohustus. Seltsi raamatupidamise korraldamiseks otsustati abi paluda Spordimuuseumi raamatupidajalt Hilja Nõmmejalt. Revisjonikomisjoni valiti Mai Luik, Endla Peets ja Johannes Miller.

Seltsi liikmeskond on peale mitmeaastast püsivast 80 piirimail aruandeperioodil näidanud rõõmustavalt tõusukõverat ja ületanud juba tosinaga saja piiri – 112. Ja seda vaatamata sellele, et pidime saatma manalateele mitmed teenekad seltsiliikmed. Langetame pea eelmisel aastal lahkunud Elmar Ardma, Siim Mandre, Ruudi Toomsalu ja Sulev Muttiku ning sellel aastal Oliver Puri mälestuseks.

Selle kurva meenutuse kõrval tunneme rahuldust, et meiega on ühinunud aruandeperioodil 34 (2001 lõpus 5, 2002 – 14, 2003 – 15) uut teotahelist spordiajaloo huvilist, kelle hulgas enamus on spordiringkondades juba ammutuntud nimed: Jaan Ahi, Aare Arula, Arnold Almers, Toomas Aring, Ago

ESAS-i juhatuse VII koosseis (vasakult): Enn Mainla, Juhan Maidlo, Linda Martis, Rein Järva ja Paul Kuldkepp

Kallandi, Gustav Kiristaja, Arvo Kruus, Vaike Kõresaar, Arvo Lekk, Erik Lillo, Vello Lään, Arvi Matvei, Osvald Mõttus, Erik Müts, Raul Orav, Kalev Pensa, Aarne Peterson, Ants Promet, Rene Rinaldo, Igor Saveljev, Agnes Sirkel, Valdut Tamming, Aime Tobi, Toivo Tukk, Juhan Sein, Vladimir Žulin, Mati Tolmoff, Jaak Valdre, Toivo Viilep. Eriti teeb rõõmu, et seltsi tegemiste vastu on hakanud huvi tundma ka noorema põlvkonna esindajaid: eelmisel aastal TÜ Kehakultuuriteaduskonna kasvandikud Ailar Anton ja Kalju Pluutus ning üsna hiljuti Aare Oja ja Rait Männik, kes on ka TÜ haridusega, kuid üks matemaatik ja teine ajaloolane. Lisandus ka üks välisliige – Rootsimaa mees, jalgpalliveteran ja poksiajaloolane Jaan Sepp.

Seltsi aastakoosolekul 2002, mis peeti koos IV teaduskonverentsiga Viljandis, võeti kokku esimese tööaasta tulemused. Kui tuletame meelde siis räägitu ja lisame juurde sellel aastal toimunu, siis saab seltsi tegemised lühidalt kokku võtta alljärgnevalt.

Juhatus pidas nõu reeglina kord kvartalis, kuid kitsamas ringis arutati probleeme muidugi ka jooksvalt töö käigus. Seltsipäevi peeti 22, mille raames ka 4 koolituspäeva.

Tarkust käidi nõutamas Eesti Kirjandusmuuseumis, Eesti Ajalooarhiivis ja TÜ Kunstimuuseumis, Tallinna Matkamajas Tallinna osakonna korraldamisel toimunud koolitusel jagas professor Raimo Pullat nõu ajaloo uurimiseks ja kirjapanekuks. Tallinna osakonna korraldatud kaks seltsipäeva oli pühendatud Eesti meistrivõistluste arenguloole (kergejõustikus, auto-motospordis, korvapallis, suusatamises, jalgrattaspordis ja vehklemises) ja ühel räägiti Eesti rekordi arengust (kümnevõistluses ja tõstespordis).

Seltsipäevadel Eesti Spordimuuseumis kohtuti mitmete teenekate spordiinimestega, kes ilmselt ei vaja pikemat tutvustamist ühelegi spordisõbrale – August Englas, Arnold Green, Ulvi ja Viktor Indrikson, Virve ja Endel Kiisa, Ago Marksoo, Maret-Mai Otsa-Višnjova, Uno Palu, Aavo Pikkuus, Erika Salumäe, Heinrich Savo, Tooma Tõnise ja Atko Viru.

Spordiajaloo seltsi liikmed olid ka osalised Eesti Spordimuuseumis toimunud Ruudi Toomsalu 90. ja Johannes Laidvere 100. sünniaastapäeva meenutuspäevadel. Samuti Spordimuuseumis korraldatud treeneri Elmot Heido ja tema õpilaste tegude meenutuspäev möödunud aasta oktoobris ning selle aasta oktoobris Eesti kesk- ja pikamaajooksjate päev ei oleks õnnestunud ilma seltsi liikmete aktiivse abita, kellest eriti tahaks esile tõsta Erlend Teemäe panust.

Mõlemal suvel on läbi viidud suvekool Lagedil, Tartu spordiveteranide Peipsiäärses suvekodus. Kui möödunud aastal 22 osalejast nii mõnigi tuli väikese kõhklusega, siis sellel aastal oli juba 35 osalejat ja koosseis koguni rahvusvaheline – kohal oli Austraaliast Valdemar Vilder ja Rootsist Jaan Sepp. Ja ega rohkem poleks baas mahutanudki. Eelmine kord arutati spordiajaloo jäädvustamise, säilitamise ja uurimise teemadel, sellel aastal oli Eesti Spordilehe peatoimetaja Tiit Lääne lahtirääkimisel kõneks teema „Kuidas valgustada spordiajalugu ajakirjanduses?“.

Seltsi Teataja väljaandmine on õnnestunud muuta regulaarseks ja sellel vahemikul ilmus üheksa numbrit (nr. 19–27, koostas ja toimetas Enn Mainla). Igakvartaalse info kõrval n.ö. üleplaaniline number (26) sisaldas uuesti seltsi põhikirja ja seltsi liikmete andmeid, sest nende viimasest avaldamisest novembris 1997 (Teataja nr. 9) on liikmeskonnas toimunud üsna suured muutused.

Kiidelda ei saa Toimetiste ilmumisega. Aastase hilinemisega on lõpuks trükivalmis Toimetiste viies number, sisuks okupatsiooniperiood 1941–1944, toimetamisjärge ootab kuues.

ESAS on olnud jätkuvalt Eesti Spordimuuseumi koostööpartneriks traditsiooniliste teatmematerjali kogumise võistlustel. XXV võistlusele 2002. aastal laekus 89 autorilt 93 tööd 2671 lehel, tänavu XXVI võistlusele 37 autorilt 39 tööd 1151 lehel. Seltsi liikmetest on aktiivsemate autorite ring viimastel aastatel õnneks või kahjuks üsna vähe muutunud: Vello Viirsalu, Nora Kutti, Vambola Remmel, Otto Lahi, kuid uute autorite Auri Laaspere, Paul Kuldkepp,

Karl-Udo Kõösel, Jaan Sepp, Hilja Guržinski jt. lisandumine annab siiski lootusi mõne uue pideva kaastöölise leidmiseks.

Ajaloopäevade traditsioon jätkus väsimatu Johannes Nittimi eestvedamisel Kalevis. Kui 2002. aastal räägiti võrkpallist ja legendaarsest treenerit Ivan Dratšovist, siis 2003. aastal meenutati 125 aastat tagasi sündinud Leopold Tõnsonit.

Regioonidest väärrib Tallinna kõrval esiletõstmist Pärnu, kus Vambola Rembali käimalükatud spordiajaloo päevade sari saab igal aastal uue numbri ja tänavu korraldati juba VIII Pärnu spordiajaloo päev.

Energiliselt on asunud oma ajaloomaterjale koondama mulgid. 2002. aasta algul esitletud väljaandele „Viljandimaa spordiloost kuni 1945“ järje koostamise ergutuseks on kahe aasta jooksul toimunud juba kolm spordiajaloo päeva ja teatavasti ESAS-igi eelmisel aastal Viljandis toimunud IV konverentsi sisuks oli samuti mulgimaa spordielu viimasel poolsajandil. Kõige selle taga on Viljandimaa spordijuhi Ilmar Kütti energiline tegutsemine, kes oskab entusiasmile tuge pakkudes koondada aktiivi.

Spordiajaloo päevade geograafia laienes eelmisel aastal Ida-Virumaale, kus Ilmar Taluste initsiatiivil tähistati Kohtla-Järve spordikooli asutamise 50. aastapäeva ajaloo meenutamiseks.

Visalt käivitatud, kuid esindusliku näitusega Spordimuuseumis ilusa finaali saanud XX sajandi Eesti spordi suurkujude väljaselgitamine toimus Lembit Koigi initsiatiivil. Kahjuks jäi siiski kripeldama teadmine, et pooled seltsi liikmed ei pidanud vajalikuks oma valikut teha ja seetõttu mõnevõrra kannatas küsitluse autoriteet.

Kahjuks peab tõdema, et siiski kõigi planeerituga ei tulnud juhatus toime, uued liikmekaardid jäid välja töötamata, oma lingi saamine ESM koduleheküljel takerdus muuseumi kodulehe ümberkorraldamise viibimise taha, kuid lühiinfot spordimuuseumis toimuvatest seltsi üritustest saab praegugi muuseumi kodulehelt ja teistest infokanalitest tänu Daimar Lelle abile.

Ei saa eriti kiidelda koostöö üle spordiliitudega, sest pole suudetud millegagi mõjutada neid oma ajaloo uurimist elavdama. Ühe koostöölepingu, selle kõige olulisema üle saame siiski rahulolu tunda – peale aastapikkust eeltööd kirjutasid EOK president ja ESAS esimees k.a. 2. aprillil alla EOK ja ESAS-i koostöölepingule, mis annab seltsile kindlustunde, et meie spordi juhtorgan hindab ja toetab spordiajalooalast tööd, kuid ühtlasi seab meile kohustuse Eesti spordiajaloo uurimise ja tutvustamisega sihikindlamalt tegeleda.

Esimesed sammud sellel teel on astunud, Hiljaaegu käidi koolinoortega kohtumas Gustav Adolfi Gümnaasiumis, kus ürituse initsiaatori Rein Järva olümpiaajaloo tutvustust aitasid elavalt illustreerida Erika Salumäe ja Heino Kruus.

Asutud on Eesti spordi aastaraamatu 1940–1955 koostamisele, mis nõuab paljudelt seltsi liikmetelt ja kaasatud statistikutelt üsna suurt pingutust andmete kogumisel ja täpsustamisel.

Muidugi tuleb möödunud kahe aasta aktivasse kanda ka mitmete kaalukate (nii sisu, paksuse või formaadi poolest) väljaannete ilmumine, kus seltsi liikmetel on olnud kas osaline või täielik süü. 2001. aasta jõuluks ilmus Tiit Lääne ja Tiit Kuninga kokkupanud „Sport XX sajandil“ ning Vello Lääne koostatud „Korvpall“. 2002. aasta tõi lisa mitme seltsi liikme (Eino Riitsalu ja meie hulgast juba lahkunud Elmar Ardma ja Siim Mandre) jt. materjalide põhjal Tiit Lääne koostatud juba eespool mainitud „Viljandimaa spordiloost kuni aastani 1945“ näol. Mitmed ajalooseltsi liikmed (Aime Pärnakivi, Erlend Teemägi ja Enn Mainla) nägid vaeva ka Eesti Spordimuuseumi väljaande „Kergejõustikule pühendatud elu. Treener Elmot Heido ja õpilased.“ koostamisel. Ka käesoleval aastal jätkus sama seltskonna koostöö – kaante vahele sai Eesti kesk- ja pikamaajooksu käsitlev „Lossmanist Loskutovini“. See aasta ongi kujunenud seltsi liikmetele eriti viljakaks – ilmunud on Juhan Maidlo koostatud „Kalev läbi sajandi“ sarjast kolmas osa – „Treenerid“, aastatepikkuse uurimistöo tulemusena Juhan Mandre ja Rein Järva koostatud „Eesti meistrid 1920–1999“, Erlend Teemäe sulest „Eesti kümnevõistlus läbi aegade“.

Nagu ikka, ei saa ka seekord üle ega ümber finantsprobleemidest. Seltsi tegevus oleks olnud mõeldamatu ilma Eesti Kultuurkapitali toeta. Aastal 2002 saadi projektidele katet 32500 ja 2003 koguni 38600 krooni. Laekus ka 8000 krooni sponsorsummasid, mille taga on pr. Ölme Trisbergi visa ja sihikindel tegevus raha hankimisel. Suur tänu proua Trisbergile ja loomulikult ka sponsoritele, kui vaid leiduks järgijaid.

Kui eelmine üldkogu avaldasime lootus, et seltsi tegevusele saab positiivselt mõjuma uus ja avaram Eesti Spordimuuseumi hoone, siis nüüd saame kinnitada, et see tõepoolest nii on ka läinud. Usutavasti ka liikmeskonna kasvu üheks põhjuseks on muuseumi pakutavad töötingimused, mis on lubanud olla rahvale rohkem nähtav. Muuseum on ka kinnitanud, et muuseumi kogude kasutamise teenuseid osutatakse ajalooseltsi liikmetele kokkuleppehindadega tavapärasest soodsamalt. Selts on olnud oma üritustega muuseumis teretulnud ja koostöö kasulikkusest räägib ka ühiselt soetatud foto- ja videotehnika, mis aitab tegevust jäädvustada-ilmestada. Tehnika kasutamiseks on sõlmitud koostöölepingud ja ettevalmistamisel on ka üldine koostööleping Eesti Spordimuuseumiga, kus oleks juba konkreetselt fikseeritud vastastikused kohustused. Et me saaksime sinna ilma kõhklusteta kirja panna seltsi liikmete valmisoleku aktiivseks koostööks spordimuuseumiga, oleks vajalik seda valmisolekut näidata oma aktiivsusega seltsi oma ettevõtmistes. Paraku neid kõhklusi ei aidanud kummutada viimasele küsimustikule, mis ilmus Teatajas nr. 24, vastamine – peale kahte meeldetuletust on vastajate kokkulugemiseks vaja teisest käest vaja võtta lisaks ainult ühte sõrme. Kas tähendab see, et ainult kuuele liikmele läheb korda seltsi tegevus niipalju, et tahaks kuidagi selles kaasa rääkida. Meeldiks siiski uskuda, et see nii pole ja uuel juhatusel saab olema parem tagasiside oma valijaskonnaga.

Lõpetuseks tahaksin tänada seltsi liikmeid, spordimuuseumi töötajaid ja teisi kaasaaitajaid, kellega kahe aasta jooksul koos seltsi tegemisi korraldasime.

Tallinna osakonna tegemistest lühikokkuvõtte (vt. aruannet eespool lk. 6–10) esitas Rein Järva. Revisjonikomisjoni akti ette lugenud komisjoni esinaine Mai Luik jäi seltsi majandamisega ja finantsdokumentatsiooniga rahule ning ka üldkogu kinnitas akti

Koosolijate üksmeelse otsuse põhjal valiti Eesti Spordiajaloo Seltsi auliikmeks **Juhan Maidlo**. Juhatus jagas tunnustust ka teistele tublimatele. Kiidutunnistuse pälvisid seekord **Hilja Guržinski, Erlend Teemägi ja Ōilme Trisberg**, tänukirjad **Rein Järva, Tiit Lääne, Ille Palm ja Vladimir Žulin**

Juhatuse poolt üles tõstetud paar probleemi leidsid üldkogu enamuse tahtel järgmised lahendused:

1) kuna ikka veel, vaatamata üleskutsetele mitmes Teatajas, jätab liikmemaksude laekumine soovida, otsustas üldkogu, et kui meeldetuletusele siiski ei reageerita, tuleb paratamatult **pikemaegsed võlglased liikmeskonnast välja arvata** nagu lubab põhikiri.

2) arutelu, kas inflatsiooniga kaasas käies tõsta tegevliikmete **liikmemaks 50 (pensionäridel 25) kroonile** aastas, leidis üksmeelse heakskiidu. Sisseastumismaks otsustati jätta 25 kroonile, et seltsiga ühinemise väljaminekud ei ehmataks kedagi eemale.

Aastakoosolek lõppes Eesti Spordiajaloo Seltsi uue juhatuse VIII koosseisu valimistega. Seltsi esimeheks valiti tagasi **Enn Mainla**. Seekord 7-liikmelisse juhatuse ülejäänud liikmeteks valiti eelmisest koosseisust **Rein Järva ja Juhan Maidlo** ning uute liikmetena **Tiit Lääne, Rait Männik, Ille Palm ja Arthur Ruusmaa**. Revisjonikomisjon valiti tagasi täies koosseisus – **Mai Luik, Johannes Miller ja Endla Peets**.

Peale kohvipausi päeva teise poole sisustas Tartu Ülikooli professor Mati Pääsuke ettekandega „75-aastane kehakultuurialane kõrgharidus Tartu Ülikoolis“. Auväärse juubelini jõudnud TÜ Kehakultuuriteaduskond on meie spordiselus omanud kesksel rollil spordiharitlaskonna kasvatamisel ja sporditeaduse juurutamisel.

Huvilistel oli lõpuks võimalus tutvuda Eesti Spordimuseumi näituse ja kogudega

UUS JUHATUS PIDAS ESIMESE KOOSOLEKU

Kohe ettekandepäeva järel istus seltsi uus juhatus esimest korda kokku ja esimene töö oli ära jagada ametid. Arutelu ja hääletamise tulemusena on järgmiseks kaheks aastaks **esimehe Enn Mainla** kõige lähemad abilised **aseesimeestena Rein Järva** (Tallinna osakonna juhina pealinna spordiajaloolaste tegevusega seotud probleemides) ja **Arthur Ruusmaa** (ülejäanud piirkonnade, s.o. regionaalküsimustes), **teadussekretärina Juhan Maidlo, kirjatöötajana Ille Palm, laekur-varahoidjana** (ja ka n.ö. noorteprobleemides) **Rait Männik** ning **Tiit Lääne pressiesindajana**.

Juhatusel on välja pakkuda esialgne, projekti staadiumis olev seltsi **2004. aasta tegevuskava**:

1. ORGANISATSIOONILINE TEGEVUS

1.1. Seltsi liikmeskonna laiendamine uute liikmetega, eriti noortega	pidev	juhatus
1.2. Koostöö EOK-ga Eesti spordiajaloo uurimise edendamiseks.	pidev	juhatus
1.3. Koostööprojektid spordiajaloo tegelevate isikute ja organisatsioonidega	pidev	juhatus
1.4. Spordiala liitudes spordiajaloo uurijate (toimkondade) ellukutsumise ja alade ajalugude uurimise taotlemise jätkamine	pidev	juhatus
1.5. Oma lehekülje (ESM koduleheküljel) rakendamine, pidev täiendamine ja uuendamine	pidev	juhatus
1.6. Seltsi 15. juubelit tähistava V teaduskonverentsi ja aastakoosoleku ettevalmistamine ning läbiviimine	28. nov.	juhatus

2. SELTSITEGEVUS

2.1. ESAS-i seltsipäevad	iga kuu	juhatus
2.2. Tallinna Osakonna kohvikklubi õhtud	vast. gr.	TO juh.
2.3. ESAS-i ettekandepäev (aastakoosoleku ajal)	28. nov.	juhatus
2.4. Viljandi IV spordiajaloo päev	23. märts	kohalik aktiiv
2.5. Pärnu IX spordiajaloo päev	8. veebr.	kohalik aktiiv
2.6. Ess "Kalev" ajaloopäev	aprill	Kalev (J. Nittim)

3. METOODILINE TÖÖ JA KOOLITUS

3.1. Koolituspäev Ajalooarhiivis	5. mai	juhatus
3.2. Koolituspäev Riigiarhiivis	6. okt.	TO juhatus
3.3. Suvekool	7. –8. aug.	juhatus

4. UURIMISTÖÖ- JA KIRJASTAMINE

4.1. Teataja väljaandmine	iga kv.	E. Mainla
4.2. Toimetised nr. 6 toimetamine ja trükkimine	I–III kv.	E. Mainla
4.3. Eesti spordikronoloogia koostamise ettevalmistamise jätkamine	I–IV kv.	toimkond
4.4. Teemade "Eesti meistrivõistluste arengulugu" ja "Meie rekord" uurimise jätkamine	I–IV kv.	TO juhatus
4.5. Projekti "Eesti spordi aastaraamat 1940–1955" ettevalmistavad tööd	I–IV kv.	TO juhatus

5. MAJANDUSTEGEVUS

5.1. Liikmemaksude kogumine	pidev	laekurid
5.2. Fondidest toetuste taotlemine	pidev	juhatus
5.3. Majandusküsimuste lahendamine	pidev	juhatus

Palve kõigile seltsi liikmetele: täiendage, parandage või lisage siia projekti juurde oma ettepanekuid järgmise aasta töö planeerimiseks. Juhatus ootab neid kõigi muude seltsi tööd puudutavate ettepanekute ja mõtetega veel **enne 7. jaanuari**, sest siis on juhatuse koosolekul tööplaani arutusel.

Tuletame meelde liikmemaksu (palume silmas pidada, et kuni aastani 2004 oli see töötaval tegevliikmel 25 ja pensionäridel 10, alates 2004. aastast vastavalt **50 ja 25 krooni**), mida on võimalik tasuda või saata seltsi juhatusele (Tallinna osakonna liikmel oma osakonna laekurile pr. Trisbergile) ehk ka seltsi raamatupidamist korraldavale Eesti Spordimuuseumi pearaamatupidajale Hilja Nõmmejale (Tartu, Rüütli 15, ruum 314) või seltsi esimehele Enn Mainlale (samas, ruum 316, tel. 07/300754, fax 07/300763, E-mail: esas@spordimuuseum.ee). Loomulikult on kõige parem liikmemaks kanda üle **Eesti Spordiajaloo Seltsi arveldusarvele nr. 10152001602002** Eesti Ühispanka (kood 401).

KOHTUMINE KAHEKORDSE OLÜMPIAPRONKSI JÜRI TAMMEGA

Aasta viimasel seltsipäeval 3. detsembril Eesti Spordimuuseumis oli rahva ees EOK asepresident Jüri Tamm, kes seekord ei rääkinud mitte niivõrd Eesti spordiliikumise päevaprobleemidest, vaid meenutas lapsepõlvkodust isalt päritud armastust spordi vastu, julget “vettehüppamist tundmatus kohas” – õppima siirdumist Kiievisse, et trennida vasaraheite tipptreeneri juures, olümpiavõistlusi ja kõike, mis nende sündmuste vahele mahub.

ESIMENE VIIEST

Raamatupoodidesse on jõudnud 17. detsembril Radissoni hotelli Cuxhaveni saalis esitletud kopsakas (nii vormilt kui sisult) väljaanne “Olümpiamängude ajalugu 1896–1916”. Koostajad Tiit Kuningas ja Tiit Lääne on eesti keeles kättesaadavaks teinud mahuka materjali, praktiliselt kõik seniuuritust olulisema selle ajavahemiku olümpiamängude kohta ja illustreerinud teksti arvukate fotodega, millest suur osa pole kindlasti enne meie lugeja silmade ette sattunud. Koostajad on eesmärgiks seadnud, et järgmised väljaanded käsitlevad olümpiaade 1920–1944, 1948–1972, 1976–2004 ja viies raamat seniipeetud taliolümpiamänge. Jääb üle soovida tegijatele vaid jõudu!

SPORDIMUUSEUM OOTAB TEATMEMATERJALI

Eesti Spordimuuseum koostöös Eesti Spordiajaloo Seltsiga kuulutab välja **XXVII spordiajaloolise teatmematerjali kogumise võistluse**.

Spordimuuseum on huvitatud töödest, mis käsitlevad spordiliitude, -ühingute, -seltside, -klubide ja kehakultuurikollektiivide ajalugu, kohalikku kehakultuuri- ja sporditegevust (linnas, maakonnas, alevis, külas jne.), spordibaaside väljaarendamist, väljapaistvate sportlaste, treenerite, spordijuhtide ja -aktivistide elu ja tegevust jms.

Enne Teist Maailmasõda tegutses Eestis mitusada spordiseltsi ja -osakonda, millest paljude kohta on andmed veel väga lünklikud või puuduvad koguni. Väga vajalikud on materjalid spordi-erialaliitude ja maakondade spordiliitude tegevuse kohta. Samuti ootavad sügavamalt käsitlemist Eesti Spordi Keskliidu, Eesti Olümpiakomitee, Kehakultuuri Sihtkapitali Valitsuse (ja nende juhtide) tegevus. Vajalikud on andmed noorte sportlikust vaba aja veetmisest, skautide-gaidide ja noorkotkaste-kodutütarde sportlikest ettevõtmistest, sporditööst koolides, kõrgemates õppeasutustes jne. Siiani on üsna lünklikult uuritud spordielu Eesti Kaitseväes, politseis, kaitseliidus, samuti tuletõrje-, hariduse-, karskus-, ja teistes sporti oma tegevuse osaks pidanud seltsides.

Varasemat perioodi käsitlevate ülevaadete kõrval on teretulnud tööd traditsiooniliste spordiürituste (piirkondlikud spordimängud, mitmesugused jooksud, orienteerumisüritused, suusamatkad-maratonid, auhinna- ja mälestusvõistlused jne.) ja rahvaspordi tegevusmailt. Oodatud on ülevaated spordiföderatsioonide ja -seksioonide töö kohta mingil perioodil või valdkonnas. Nüüd, kus spordisüsteem on pöördunud tagasi 1940. a. katkenud rajajoontele, oleks viimane aeg fikseerida vahepealse viiekümne okupatsiooniaasta jooksul juhtunu (kes?, miks?, millal?, kus?, kuidas? jne.), et anda tõene hinnang sellele perioodile. Teatavasti olid dokumentaalsed ja statistilised andmed sageli tegelikkust lakeerivad.

Ei tohiks tähelepanuta jätta ka viimast 12 aastat - taasiseseisvusaja sündmusi, sealhulgas spordialaliitude (taas-)loomist ja lülitumist rahvusvahelisse spordiliikumisse, uute ja uuenenud spordiseltside ja -klubide tegevust, saavutusi jne. Värskest kirja pandud ülevaade on kindlasti täpsem kui aastate tagant meenutatu.

Dokumentaalsete uurimuste kõrval on hinnatud ka ainult isiklikele või kogutud mälestustele baseeruvat tööd.

Tööde maht ei ole piiratud. Masinkirja puhul ootame esimesi eksemplare. Arvutikirja puhul palume teksti ka flopikettal või CD-l. Esitatu väärtust tõstavad illustratsioonid (joonised, skeemid jne.), hea vormistus ja lisamaterjalid (fotod, dokumendid, trükised, esemed jne.) antud teema kohta. Kõik materjalid jäävad muuseumi kogudesse. Paremate tööde autoreid premeeritakse. Võistlustööde esitamise viimane **tähtaeg on 31. märts 2004. a.**

Täpsemate juhiste ja info vajadusel palume astuda kontakti Spordimuuseumiga aadressil Rüütli 15, 51007 Tartu, tel. 0/7300754 või 0/7300750, fax 0/7300763, E - mail: info@spordimuuseum.ee

EESTI SPORDIMUUSEUM
EESTI SPORDIAJALOO SELTS

IN MEMORIAM

EUGEN PIISANG

04.01.1917 – 02.12.2003

Eugen Piisangu lahkumisega manalateele on Eesti Spordiajaloo Selts kaotanud väsimatu uurija ja sulemehe. Loomingulise tegevuse kulminatsioonini jõudis teenekas spordiajakirjanik ja –ajaloolane, mullu, 86. eluaastal, mil koostöös Juhan Maidloga valmis kaks mahukat köidet “Kalev. Läbi sajandi”. Tänavu ilmunud suurteose kolmandasse köitesse kirjutas Piisang veel kahe kaasaegse, Olav Karikose ja Aleksander Tšikini treeneriportreed. Küllap tulnuks lisagi, kui vaid sportlaslikult tahtejõulise ja vaimselt üllatavalt virge nestori väsinud süda vastu pidanuks. Lahkumine tuli ootamatult nii Pisule (nii teda sõprade ja kolleegide hulgas tunti) endale kui meile kõigile, kes me ajalouurijatena ja –huvilistena aeg-ajalt tema kui teadjamehe heatahtlikule ja omakasupüüdmatule abile lootsime.

Eugen Piisang oli kirjamees ümmarguselt 60 aastat, alates esimesest ulatuslikumast kaastööst “Kehakultuurile” 1944. ”Kehakultuurile” pühendas ta ka põhilise oma töömeheelust, aastad 1948-77. Enamiku sellest ajast oli Piisang toimetuse vastutav sekretär ehk asepeatoimetaja. “Kehakultuur” täitis aastakümneid tänuväärset rolli Eesti spordiajaloo jäädvustamisel ja lahkunul on kahtlemata selles suuri teeneid.

Eestvedajate hulgas suutis sitke Pisu olla ka kõigis töövälistes tegevusvaldkondades. Sõjajärgses Eesti NSV Kehakultuuri- ja Spordikomitee kergejõustikusektsioonis oli ta presiidiumi sekretär (1944-54), kohtunikekogu esimees (1953-58) ja statistikute koondaja (koostas 1958 statistikaraamatu “Kergejõustik arvudes”). Kalevi” vabariiklikus nõukogus ning spordiseltsi kergejõustikusektsiooni eestvedajate ridades tegutsedes oli ta mitme raamatu ja paljude pisitrükiste koostaja ning Erich Veetõusme mälestusvõistluste algatajaid ja läbiviijaid enam kui veerand sajandit.

Endastmõistetavalt on Piisangu võimed ja kohusetundlikkus leidnud rakendust spordiveteranide koondises ja Eesti Spordiajaloo Seltsis. Üle kümne aasta oli ta seltsi Tallinna osakonna tegevuse peamisi sisustajaid. Nii uurijana kui kirjutajana-toimetajana oli Piisang, ESAS-i auliige, ülimalt hoolikas, tänu sellele on ta jäädvustused ühed usaldusväärsemad.

Suurt lugupidamist on Piisang võitnud sõna otseses mõttes heategevusega. Nii loovutas ta juba kirjandusliku kaastöölise palgast üksjagu spordi hüvanguks: toetas rahaliselt sportlaspõlve rasketel hetketel Bruno Junki, oli ennastalgav Aleksander Kolmpere ja Erich Veetõusme väarikas ärasaatmises ning mälestuse jäädvustamises. Viiekümnendatel aastatel vanu trükiseid, fotosid, Hans Soosaare negatiivide kogu, Johannes Villemsonist jäänut jms. ostes päästis mõndagi väga väärtuslikku spordiajaloo ja veel unistuseks olnud spordimuuseumi tarvis. Piisangu kogutu on paljude raamatute, spordimuuseumi kogude ja näituste kaudu valgustanud järelepõlvedele meie spordilugu. Oma väärt raamatukogu ja hoolikalt täidetud kroonikakladede varal on ta aidanud alati abivalmina ja omakasupüüdmatult kaasa oluliste teoste, sh. kapitaalse “Eesti spordi biograafilise leksikoni” sünnile.

Seltsikaaslaste nimel Erlend Teemägi

ÕNNITLEME 2004. AASTA JUUBILARE!

∞ 80 ∞

ANTS KALA

10. juunil

HILJA-ELIISE GURŽINSKI

22. juulil

∞ 75 ∞

KALEV PENZA

11. jaanuaril

ERLEND TEEMÄGI

10. aprillil

HEINO ROSS

05. juunil

ENDLA PEETS

02. augustil

LEMBIT KOIK

03. septembril

RUBO KÕVERJALG

16. septembril

HELDUR TUULEMÄE

01. oktoobril

VALTER LENK

17. novembril

KALJO-MIHKEL JOHANNES

23. detsembril

∞ 70 ∞

ARVO KRUUS

20. aprillil

JOHANNES MILLER

07. juulil

HENN SAARMANN

19. juulil

PAUL KULDKEPP

10. augustil

∞ 65 ∞

ILMAR TALUSTE

08. jaanuaril

REET MALLENE

27. veebruaril

REIN PAJUR

06. mail

HELLE HALLIKA

07. augustil

∞ 60 ∞

ERIK LILLO

29. juunil

OLEV VEREV

26. oktoobril

ENN MAINLA

21. november

∞ 30 ∞

AARE OJA

15. märtsil

RAIT MÄNNIK

19. aprillil

□ □ □ □ □ □ □

**Eesti Spordiajaloo Selts tänab Eesti Kultuurkapitali
seltsi tegevuse toetamise eest!**

□ □ □ □ □

**Eesti Spordiajaloo Seltsi Teataja nr 28
koostas ja toimetas Enn Mainla**